

Prunus dulcis

33

Amandel

De Althæa Pers

AS

BLAD

BLOEIWIJZE

BIJPRODUCT

STUIFMEEL

WORTEL

ZAAD

ZOMERTAK

HOUT

SCHORS

VRUCHT

GASTEN DIERLIJK

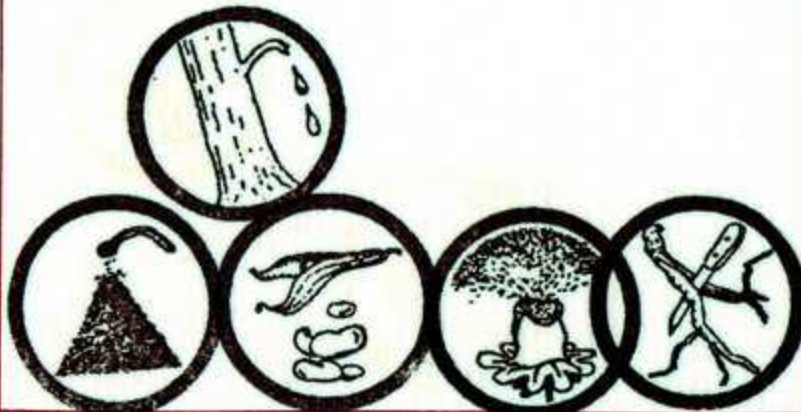
GASTEN PLANTAARDIG

TAKDOORSNEDE

WINTERTAK

Prunus dulcis

Amandel

De amandel is een telg uit de Rosaceae, de rozenfamilie. Een familie die meer dan drieduizend vertegenwoordigers telt, verspreid over de hele wereld. Er bestaat een grote diversiteit binnen de rozenfamilie. Natuurlijk de roos, als symbool van de liefde, maar ook vrouwenmantel, het Drents krentenboompje en de belangrijke fruitbomen van de gematigde streken als: appel, peer, kers, pruim, abrikoos, perzik, braam, framboos en aardbei; zij alle maken deel uit van de rozenfamilie. De amandel behoort tot het geslacht *prunus*.

¶ Alle benamingen van de amandel in de Europese talen zijn afgeleid van het Griekse *amygdale* of *amygdalos*. De oorsprong van dit woord is niet meer te achterhalen. De geslachtsnaam *prunus* komt van het Griekse *proummon* wat pruim betekent. De soortnaam *dulcis* betekent zoet en slaat op de smaak van de pit.

¶ De amandel was in de steentijd al bekend en er zijn sporen gevonden dat hij al sedert de bronstijd werd gecultiveerd. Hiermee is de amandel een van de alleroudste cultuurvruchten van de Oude Wereld. De amandel is oorspronkelijk afkomstig uit Azië en is via Perzië in Egypte terechtgekomen. In de 5e eeuw voor Christus vinden we hem in Griekenland. Vandaar uit hebben de Romeinen hem later verder verspreid, zoals

dat zo vaak ging met nuttige gewassen. Tot op de dag van vandaag is hij niet meer weg te denken uit de mediterrane landen.

¶ De amandel is een tamelijk grote boom of struik met een open kroon. De aanvankelijk opgaande, jonge takken vormen bij het ouder worden van de boom een brede, sterk vertakte kroon. De gemiddelde hoogte is rond de acht meter.

¶ De takken van verwilderde exemplaren hebben doornen. Van de gekweekte exemplaren zijn de takken glad. Amandelbomen hebben een blauwzwarte schors die door diepe spleten verdeeld is in rechthoekige stukjes.

¶ De bloei vindt zeer vroeg in het jaar plaats: in ons land in februari/maart, in de meer zuidelijk gelegen landen al in januari. De bloemen zijn ongesteeld en staan meestal met twee bij elkaar. De prachtig roze, soms donker geaderde bloemen maken de amandelboom erg geliefd.

¶ De amandelboom is eenhuizig. Insecten zorgen voor de bestuiving. Zij worden aangetrokken door de overvloedig aanwezige en sterk geurende nectar. De bloem ontwikkelt zich tijdens de zomer tot een grijsgroene, fluweelachtig behaarde steenvrucht, die wel iets weg heeft van een kleine perzik. De kern zit ingepakt in drie lagen: een donzig leerachtige laag met daarin geelbruine, ovale noten die bezet zijn met ondiepe putjes. Daarin de eigenlijke amandel, omgeven door een vliesje. Tussen half augustus en eind oktober breekt het omhulsel open en valt de pit eruit.

¶ De bladeren komen na de bloemen. Ze zijn langwerpig en spits, fijngezaagd en glad. De bladsteel is ongeveer twee centimeter lang.

¶ Amandelbomen worden in onze streken uitsluitend aangeplant vanwege de fraaie, uitbundige bloesem. In de meer zuidelijke landen staat de vrucht centraal. De amandel vindt zowel culinaire als cosmetische toepassingen. Ondanks het algemene gebruik van amandelen in allerlei gebak en snoeperijen is het eten van veel amandelen niet ongevaarlijk. Ze kunnen namelijk amygdaline bevatten. Deze stof is zowel bepalend voor de smaak als voor de eetbaarheid. Het is de stof, die in spionage- en detectiveverhalen bekend staat als *de geur van bittere amandelen*, dus van cyaankali. Op grond van de concentratie van deze stof onderscheidt men zoete en bittere amandelen. Beide soorten bevatten veel olie en eiwit. Uit de bittere amandelen ontstaat door persing de bittere amandelolie, die veel wordt gebruikt in banketproducten als bitterkoekjes, puddingen en likeuren. Zoete amandelen vormen het belangrijkste bestanddeel van marsepein, maar ze zijn tevens de grondstof voor de amandelolie, die veel gebruikt wordt in de huidverzorging.

¶ De uitzonderlijk vroege bloei leidde ertoe, dat de amandel gezien werd als symbool van de wedergeboorte. De bloesem van amandeltakken inspireerde dan ook menig schilder. Tijdens zijn jaren in de Provence gebruikte Vincent van Gogh bloeiende amandeltakken als onderwerp voor een schilderij.

Hij deed dit na het nieuws van de geboorte van zijn neefje op 31 januari 1890. Bewust of onbewust zag ook hij in de bloeiende amandel de bode van het nieuwe leven.

¶ Ook speelt de amandel een hoofdrol in een verhaal in het Oude Testament, Numeri 17. Centraal hierin staat de strijd om het leiderschap over de twaalf stammen van het volk Israël. Welke priester komt daarvoor in aanmerking? Het volk wil van God een antwoord op deze vraag. God zoekt een oplossing en verzoekt elk van de twaalf leiders hun staf in te leveren. De twaalf staven worden bij elkaar gelegd in het heilige der heilige. De leider die God zelf verkiest, is diegene wiens staf zal gaan bloeien. En het is Aäron, die het volk van Israël zal gaan leiden, want: .... ‘Er waren knoppen ontsproten en bloemen ontloken, en de staf droeg rijpe amandelen...’.

¶ Een Oudgrieks verhaal vertelt hoe Phyllis, de grote liefde van Demophon, dacht dat hij haar verlaten had voor een ander. Haar hart brak, waarna ze zelfmoord pleegde. Na haar dood veranderden de goden haar in een amandelboom. Demophon keerde terug en besepte het misverstand. Ook zijn hart brak en hij omarmde de amandelboom, die daarop in volle bloei kwam. Zo staat de amandelboom ook symbool voor eeuwige liefde, die immuun is voor de dood.

Vindplaats : Orange, Frankrijk

